



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Robert Stefanicki

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania J.K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie

o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 15 listopada 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 766/20,

I. oddała skargę kasacyjną,

**II. zasądza od J.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Rzeszowie kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści)
złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym wraz z odsetkami, o których mowa w
art. 98 § 1¹ k.p.c.**

D.S.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 lutego 2019 r. (znak: [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie, odmówił J.K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, wyjaśniając w uzasadnieniu, że choć Komisja Lekarska ZUS, orzeczeniem z dnia 21 stycznia 2019 r., uznała wnioskodawcę za trwale całkowicie niezdolnego do pracy, to jednocześnie stwierdziła, że niezdolność ta nie pozostaje w związku z chorobą zawodową.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył wnioskodawca, w wyniku czego, wyrokiem z dnia 24 lipca 2020 r. (sygn. akt IV U 261/19), Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 30 listopada 2021 r. (sygn. akt III AUa 766/20) Sąd Apelacyjny w Rzeszowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację wnioskodawcy J.K. W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego stwierdzono, że przeprowadzone w niniejszej sprawie przez Sąd I instancji postępowanie dowodowe wyjaśniło wszystkie istotne okoliczności, które miały wpływ na jej wynik, wobec czego nie zachodziła potrzeba jego kontynuowania. Zasadnie Sąd Okręgowy ocenił - i z tego względu pominął jako nieprzydatny do wyjaśnienia istotnej w sprawie okoliczności, jaką było istnienie związku pomiędzy niekwestionowaną niezdolnością wnioskodawcy do pracy (całkowita niezdolność do pracy została stwierdzona orzeczeniami gremiów lekarskich ZUS, poprzedzającymi wydanie kontrolowanej przez organ rentowy decyzji, przy czym w zgodnych opiniach biegłych potwierdzona pozostała jedynie częściowa niezdolność wnioskodawcy do pracy z przyczyn okulistycznych), a stwierdzoną u niego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K. decyzją z dnia 29 grudnia 2017 r., chorobą zawodową - dowód z zeznań wnioskodawcy. Taki dowód nie mógłby bowiem stanowić podstawy w zakresie ww. zasadniczego w sprawie ustalenia. Sąd II instancji zauważył, że Sąd I instancji przeprowadził w sprawie dowód z opinii trzech biegłych z zakresu okulistyki. Przeprowadzone dowody zgodnie potwierdziły, że wnioskodawca z racji schorzeń narządu wzroku tj. zaćmy początkowej obu oczu, krótkowzroczności i astygmatyzmu obu oczu oraz niedowidzenia oka lewego, jest jedynie częściowo niezdolny do pracy, przy braku związku stwierdzonej niezdolności z orzeczoną chorobą zawodową. Ujawnione w stanowiskach biegłych różnice, odnoszące się zasadniczo do

charakteru stwierdzonej u wnioskodawcy niezdolności (trwałej lub okresowej) oraz istnienia ewentualnie prawdopodobnej tylko zaćmy popromiennej, nie skutkującej jednak niezdolnością wnioskodawcy do pracy, w żaden sposób opinii tych nie dyskwalifikują. Sąd odwoławczy zaakcentował także, że w opinii biegły lek. med. J.P. wyjaśnił, że co prawda powodem pogorszenia ostrości widzenia u wnioskodawcy jest zaćma obu oczu, która uprzednio była uznana za chorobę zawodową, to jednak nie wskazał on jednoznacznie, że istnieje związek pomiędzy stwierdzoną niezdolnością, a rozpoznaną chorobą zawodową, poprzestając na przyjęciu, że nie można wykluczyć związku pomiędzy powstaniem zaćmy a pracą wykonywaną przez wnioskodawcę (nie zaś jego niezdolnością, którą określił przy tym jedynie jako czasową, wskazując na możliwość podjęcia przez wnioskodawcę leczenia operacyjnego), akcentując również, że zaćma spawacza pojawia się wraz z upływem wieku. Podzielił zatem w tym zakresie stanowisko biegłego lek. med. A.B., który także po fizykalnym badaniu wnioskodawcy oraz w oparciu o zebraną dokumentację medyczną stwierdził, że zaćma spawacza jest schorzeniem ujawniającym się z wiekiem wklajającym większość schorzeń oczu, a zwyrodnienie plamek może być następstwem długoletniego spawania, ale wówczas byłoby symetryczne, czego u wnioskodawcy nie ujawniono, wskazując, że rozpoznane u niego zwyrodnienie plamki lewej związane jest z wiekiem i krótkowzrocznością wysoką. Powyższe potwierdził kolejny biegły z zakresu okulistyki lek. med. K.G., który już tylko w oparciu o dokumentację lekarską wnioskodawcy potwierdził w swej diagnozie istnienie u wnioskodawcy zaćmy starczej z prawdopodobną częściową zaćmą popromienną obu oczu, akcentując fakt, że u wnioskodawcy chorobę zawodową orzeczono w 2017 r., tj. po 12 latach od zakończenia przez niego pracy zawodowej w 2005 r., wobec czego, o ile faktycznie rozpoznana u niego zaćma ma charakter popromienny, to fakt progresji tego schorzenia nie ma związku z działaniem czynnika zawodowego, a jedynie wieku (zaćma starcza). Przy czym również i ten biegły akcentując konieczność leczenia operacyjnego stwierdzonego schorzenia zaćmy starczej uznał jedynie czasową niezdolność wnioskodawcy do pracy z tego tytułu, wskazując dalej na zbieżność jego opinii z opiniami pozostałych biegłych opiniujących w sprawie o jedynie częściowej niezdolności wnioskodawcy do pracy bez związku z chorobą zawodową. Sąd odwoławczy w treści uzasadnienia wyroku podkreślił także, że

dowód z opinii biegłych podlega ocenie przy zastosowaniu kryteriów określonych w art. 233 § 1 k.p.c. Dokonując tej oceny sąd w każdym wypadku powinien kontrolować wypowiedzi biegłych pod kątem ich zgodności z zasadami logiki, poziomu wiedzy biegłych, sposobu motywowania ich stanowiska, podstaw teoretycznych opinii, a także stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Dokonana przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko wówczas, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu nie znajduje oparcia w zasadach doświadczenia życiowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, opinie powołanych w sprawie biegłych jako logiczne, fachowe, wzajemnie się uzupełniające i zasadniczo zgodne w swych konkluzjach, trafnie zostały ocenione jako miarodajne dla wyjaśnienia istotnych w sprawie okoliczności. Stąd nie można było przyjąć, aby poczynione na ich podstawie przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne nie znajdowały odzwierciedlenia w zebranych materiale dowodowym. Sama okoliczność, że wnioskodawca legitymuje się orzeczeniem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K., stwierdzającym chorobę zawodową, nie jest wystarczające do przyjęcia, iż schorzenie to stanowi przyczynę orzeczonej niezdolności do pracy. Jak wskazał Sąd II instancji, niezdolność do pracy wskutek choroby zawodowej zachodzi wówczas, gdy choroba zawodowa jest istotną przyczyną częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, co oznacza, że bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby. Tymczasem materiał dowody zgromadzony w sprawie potwierdził jedynie, to że aktualna niezdolność wnioskodawcy do pracy wiąże się ze schorzeniami narządu wzroku, jednakże nie związanymi ze stwierdzoną chorobą zawodową. Wiodącą jest bowiem zaćma starcza obu oczu, związana z wiekiem wnioskodawcy, z jedynie prawdopodobnie częściową zaćmą popromienną obu oczu.

Od wyroku Sądu Odwoławczego skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego złożył wnioskodawca, zaskarżając wyrok ten w całości, oraz zarzucając:

1. art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez nie dokonanie przez Sąd II instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności pominięcie decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarny w K. Nr [...] z dnia 29 grudnia 2017 r., stwierdzającej u wnioskodawcy chorobę zawodową, w tym pominięcie decyzji [...] Państwowego

Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z dnia 8 marca 2018 r., [...] utrzymującej zaskarżoną decyzję w mocy (dot. stwierdzenia u Wnioskodawcy choroby zawodowej), w tym Orzeczenia lekarskiego nr [...] Instytutu Medycyny Pracy w Ł., o rozpoznaniu u Wnioskodawcy choroby zawodowej, jak również zarzucając faktyczne ograniczenie postępowania dowodowego przy wydawaniu wyroku przez Sąd I instancji do powołania właściwie jedynie opinii biegłych (w tym opinii uzupełniających), co skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyroku o zaskarżonej treści;

2. art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez wydanie orzeczenia w oparciu o sprzeczne i niepełne oraz odnoszące się do błędnego stanu rzeczy ustalenia w przedmiotowej sprawie poprzez błędne przyjęcie ustaleń zawartych w opiniach biegłego lek. lek. med. A.B., wraz jej dwukrotnym uzupełnieniem, opinii biegłego lek. med. K.G. oraz opinii biegłego lek. med. J.P. wraz z uzupełnieniem zawierających szereg nieścisłości, okoliczności wykluczających się, nie odnoszą się do stanu faktycznego i nie wyjaśniając wszelkich okoliczności mających znaczenie dla sprawy, w tym brak zobligowania do uzupełnienia opinii i wypowiedzi co do wszystkich zgłaszanych przez Wnioskodawcę zarzutów, a przy szeregu ww. nie ścisłości brak powołania innego biegłego za zakresu chorób oczu oraz brak odniesienia się do zarzutów przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, w konsekwencji rozstrzygnięcie bez ustalenia faktów niezbędnych dla wyrokowania, w tym powołanie się na okoliczność nie mająca miejsca w postaci rzekomego pogorszenia się wzroku wnioskodawcy już w okresie dzieciństwa (które to pogorszenie miało miejsce dopiero w wieku ok. 40 lat Wnioskodawcy), co mogło mieć znaczący wpływ na błędne przyjęcie i rozpoznanie u wnioskodawcy zaćmy starczej, zamiast zaćmy popromiennej, co skutkowało wydaniem zaskarżonego orzeczenia

3. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez błędną ocenę stanu faktycznego poprzez brak oceny wpływu błędnej informacji zawartej w opiniach biegłych na temat genezy pogorszenia się wzroku wnioskodawcy (błędne przyjęcie że do pogorszenia wzroku doszło w wieku dziecięcym, kiedy miało to miejsce w wieku około 40 lat) na finalną treść opinii i rozpoznanie zaćmy starczej, zamiast zaćmy wywołanej działaniem promieniowania podczerwonego lub długofalowego nadfioletowego, w tym nie rozpatrzenie zgłaszanych przez wnioskodawcę zarzutów i brak odniesienia się do

nich przez Sąd Apelacyjny, co skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyroku o zaskarżonej treści;

4. art. 328 § 1 k.p.c. - poprzez sporządzenie przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób uniemożliwiający w istocie skuteczną kontrolę kasacyjną też w nim postawionych, jak również skutkującym przyjęciem przez Sąd II instancji błędnej, jednostronnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, a sprowadzającej się w konsekwencji do nieuwzględnienia apelacji J.K., bez dania swojemu rozstrzygnięciu szans na jego pełne uzasadnienie m.in. wobec niewystarczającego odniesienia się przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w sporządzonym uzasadnieniu wyroku do decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarny w K. Nr [...] z dnia 29 grudnia 2017 r. stwierdzającej u wnioskodawcy chorobę zawodową, w tym braku skonfrontowania ww. decyzji z opiniami biegłych do spraw chorób oczu powołanych w toku postępowania;

oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, polegającego na niewłaściwym zastosowaniu:

1. art. 6 ust. 1, pkt 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1205; z 2021 r., poz. 1621, 1834) poprzez błędne przyjęcie braku podstaw jego zastosowania, braku przyjęcia choroby zawodowej a tym samym brak przyznania prawa do renty z tego tytułu (z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową), kiedy zarówno zebrany materiał dowodowy w postaci decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarny w K. Nr [...] z dnia 29 grudnia 2017 r., stwierdzającej u wnioskodawcy chorobę zawodową, jak i wątpliwości zawarte w opiniach biegłych i ich uzupełnieniach pozwalają dostrzec związek pomiędzy dolegliwościami wnioskodawcy (uszkodzeniem narządu wzroku) a wykonywaną przez kilkadziesiąt lat pracą zawodową (spawacz);

2. pkt 25.5 załącznika - Wykaz chorób zawodowych wraz z okresem, w którym wystąpienie udokumentowanych objawów chorobowych upoważnia do rozpoznania choroby zawodowej, pomimo wcześniejszego zakończenia pracy w narażeniu zawodowym Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U.2013.1367), poprzez jego niezastosowanie, kiedy na

podstawie dokumentacji w szczególności decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarny w K. Nr [...] z dnia 29 grudnia 2017 r. stwierdzającej u wnioskodawcy chorobę zawodową, oraz niespójności zawartych w opiniach i ich uzupełnieniach składanych w toku postępowania, w tym dopuszczenie możliwości wystąpienia u wnioskodawcy choroby zawodowej (min. w opinii lek. med. K.G. z dnia 15 czerwca 2020 r. określenie jako prawdopodobnie częściowej zaćmy popromiennej obu oczu), przyjąć u wnioskodawcy można rozpoznanie zaćmy wywołanej działaniem promieniowania podczerwonego lub długofalowego nadfioletowego, co winno skutkować przyjęciem choroby zawodowej.

W oparciu o powyższe zarzuty, skarżący wniósł o:

1. przyjęcie przedmiotowej skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie;
3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
4. rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika wnioskodawcy.

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia przez Sąd Najwyższy o odmowie przyjęcia przedmiotowej skargi do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej – w przypadku jej przyjęcia, a także zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę, w związku z podniesionymi w skardze kasacyjnej zarzutami naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów postępowania, że Sąd Najwyższy orzeka zawsze w ramach podstawy faktycznej ustalonej przez sąd drugiej instancji w zaskarżonym wyroku. Sąd Najwyższy

rozpoznając skargę kasacyjną nie jest trzecią instancją sądową badającą dowody i czyniącą na ich podstawie ustalenia faktyczne, lecz jest sądem prawa - wyjaśnia istotne zagadnienia prawne, dokonuje wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, usuwa z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe. Spór o ocenę poszczególnych dowodów i ocenę całości stanu faktycznego sprawy nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2023 r., II CSKP 1256/22, Legalis nr 2937180). Stanowisko Sądu Apelacyjnego, dokonujące oceny dowodu z opinii biegłego - w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ k.p.c., określających kognicję Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym - nie może być skutecznie podważane na tym etapie postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lipca 2023 r., I CSK 3910/22, Legalis nr 2969280). Dowód z opinii biegłego podlega ocenie na podstawie art. 233 § 1 k.p.c., podobnie jak inne środki dowodowe. Jednakże zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa czy w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie. Przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko wtedy gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w niniejszej sprawie. W świetle art. 398³ § 3 k.p.c. niedopuszczalna jest w ramach zarzutu skargi kasacyjnej polemika skarżącego z oceną dowodów przeprowadzonych w sprawie, w tym oceną dowodu z opinii biegłego. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 marca 2022 r., II CSKP 317/22, Legalis nr 2762014).

Chybiony jest także, podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd II instancji przepisu art. 328 § 1 k.p.c. Przypomnieć należy, że z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające uznaje się odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd II instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia. W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał podstawy faktyczne rozstrzygnięcia, obejmujące ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnił podstawy prawne wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Sąd odwoławczy zaznaczył wyraźnie, że sama okoliczność, że wnioskodawca legitymuje się orzeczeniem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K., stwierdzającym chorobę zawodową, nie jest wystarczająca do przyjęcia, iż schorzenie to stanowi przyczynę orzeczonej niezdolności do pracy. Jak wskazał bowiem Sąd II instancji, niezdolność do pracy wskutek choroby zawodowej zachodzi wówczas, gdy choroba zawodowa jest istotną przyczyną częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, co oznacza, że bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby.

Nie doszło także w niniejszej sprawie do naruszenia przez Sąd Apelacyjny wskazywanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego. Podkreślić w tym miejscu należy, na co zwróciły uwagę także rozpoznające sporawę sądy *meriti*, że o nabyciu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową nie może przesądzać subiektywne odczucia osoby ubezpieczonej. Również sam fakt stwierdzenia choroby zawodowej nie jest równoznaczny z nabyciem prawa do renty z tego tytułu. O niezdolności do pracy - w tym również niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową - nie decyduje sam fakt występowania schorzeń, lecz ocena, czy i w jakim zakresie wpływają one na utratę zdolności do pracy. Zwrócić przy tym należy uwagę, że zarzuty skargi kasacyjnej, dotyczące naruszenia prawa materialnego, mające w istocie charakter polemiki z ustaleniami faktycznymi sądów *meriti* i dokonaną przez te sądy oceną stanu

faktycznego – tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie - nie mogą stanowić skutecznej podstawy skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2023 r., II PSK 58/22, Legalis nr 2909745).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy, z mocy art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

D.S.

[ał]